

POSTANOWIENIE Z DNIA 24 SIERPNIĄ 2010 R.

WZ 36/10

Informacje, które dziennikarz uzyskał od rzecznika prasowego organu administracji rządowej z przeznaczeniem do publikacji w artykule prasowym, nie są objęte tajemnicą dziennikarską określoną w art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24 ze zm.).

Przewodniczący: sędzia SN M. Pietruszyński (sprawozdawca).

Sędziowie SN: M. Buliński, J. B. Rychlicki.

Sąd Najwyższy w sprawie zwolnienia z obowiązku zachowania tajemnicy dziennikarskiej, po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na posiedzeniu w dniu 24 sierpnia 2010 r., zażalenia Ewy K. – dziennikarki gazety X. na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 24 czerwca 2010 r., zwalniające ją od obowiązku zachowania tajemnicy dziennikarskiej,

zmienił zaskarżone postanowienie i oddalił wniosek asesora Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w K. o zwolnienie od obowiązku zachowania tajemnicy dziennikarskiej, dziennikarki gazety X. Ewy K. w zakresie udzielenia odpowiedzi na pytania odnoszące się do artykułu autorstwa tej dziennikarki pt. „Minister odwołał komendanta”, zamieszczonego w tej gazecie w dniu 9 października 2009 r., albowiem informacje te nie są objęte tajemnicą dziennikarską.

UZASADNIENIE

Wojskowa Prokuratura Garnizonowa w K. prowadzi postępowanie przygotowawcze w sprawie zniesławienia oficera starszego w stopniu pułkownika w artykule prasowym pt. „Minister odwołał komendanta”, zamieszczonym w dniu 9 października 2009 r. w gazecie X. i narażenia go przez to na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, tj. o przestępstwo z art. 212 § 2 k.k. Pokrzywdzony w zawiadomieniu o popełnieniu na jego szkodę przestępstwa przez kmdra Andrzeja Z. rzecznika prasowego Inspektoratu Wojskowej Służby Zdrowia w W. wskazał, że tenże udzielił Ewie K. – dziennikarce gazety X. – wypowiedzi prasowej, która zdaniem pokrzywdzonego zawierała nieprawdziwe informacje mające na celu zdyskredytowanie jego osoby, poniżenie w oczach opinii publicznej, co miało skutkować narażeniem go na utratę zaufania niezbędnego dla wykonywanej przez niego pracy.

W dniu 15 czerwca 2010 r. asesor Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w K. wystąpił do Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z wnioskiem o zwolnienie Ewy K. z obowiązku zachowania tajemnicy dziennikarskiej co do faktów objętych tą tajemnicą, dotyczących wypowiedzi kmdra Andrzeja Z. jakiej udzielił dziennikarce, która następnie została zamieszczona w gazecie X., gdyż jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczności te nie mogą być ustalone na podstawie innego dowodu.

Wojskowy Sąd Okręgowy w W. na posiedzeniu w dniu 24 czerwca 2010 r. wydał postanowienie, mocą którego zwolnił Ewę K. z obowiązku zachowania tajemnicy dziennikarskiej i zezwolił na jej przesłuchanie w charakterze świadka w celu uzyskania odpowiedzi na pytania dotyczące: czasu i miejsca udzielenia wypowiedzi przez rzecznika prasowego, sposobu

udzielenia tej wypowiedzi oraz dokładnej treści wypowiedzi, w kontekście jej zgodności z treścią wypowiedzi zamieszczonej w gazecie.

W uzasadnieniu podał, że przeprowadzone dotychczas czynności postępowania przygotowawczego przesądzają, iż odtworzenie treści tej wypowiedzi nie może nastąpić w drodze przeprowadzenia innego dowodu, a ustalenie to jest niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, gdyż może decydować o odpowiedzialności karnej osoby wskazanej przez pokrzywdzonego.

Na to postanowienie zażalenie wniosła Ewa K., która w zasadniczych wywodach podniosła, że dopuszczalne jest zwolnienie od obowiązku zachowania tajemnicy dziennikarskiej tylko wówczas, gdy nie jest możliwe ustalenie określonej okoliczności w inny sposób. Wskazała, że w tej sprawie przesłanka ta nie została spełniona, gdyż ustalenia co do treści wypowiedzi zamieszczonej w gazecie mogą zostać dokonane w drodze przesłuchania kmdra Andrzeja Z., którego w tej sprawie dotychczas nie przeprowadzono.

W konkluzji wniosła o zmianę postanowienia i odmowę zwolnienia jej z obowiązku zachowania tajemnicy dziennikarskiej lub uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył.

Przedmiotem postępowania karnego w tej sprawie jest wypowiedź osoby pełniącej obowiązki rzecznika prasowego Inspektoratu Wojskowej Służby Zdrowia, opublikowana w artykule prasowym autorstwa Ewy K., zamieszczonym w gazecie X., która według treści zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa zawierała treści zniesławiające.

W toku tego postępowania prokurator, przewidując możliwość podjęcia wobec osoby udzielającej wypowiedzi czynności określonych w art. 313 § 1 k.p.k. (do takiego stwierdzenia uprawnia przebieg dotychczasowych czynności procesowych) stwierdził, że ustalenie okoliczności dotyczących

tej wypowiedzi, przy jednoczesnym uznaniu informacji dotyczących tych okoliczności za przedmiot tajemnicy dziennikarskiej, będzie możliwe jedynie w drodze przesłuchania dziennikarki i zwrócił się do sądu o zwolnienie jej z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej. Sąd wniosek prokuratora uwzględnił, precyzując zakres zwolnienia od obowiązku zachowania tajemnicy dziennikarskiej.

Rozważając zasadność rozstrzygnięcia sądu, w związku z wniesionym zażaleniem, konieczne było odniesienie się do uregulowań prawnych kształtujących zasady tajemnicy zawodowej dziennikarza, zawartych w ustawie z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24 ze zm.). Artykuł 15 tej ustawy reguluje trzy niezmiernie istotne zagadnienia. Po pierwsze, przyznaje autorowi materiału prasowego prawo do zachowania w tajemnicy swojego nazwiska. Po drugie, określono w jego treści zakres podmiotowy i przedmiotowy tajemnicy dziennikarskiej, wskazując na to, że dziennikarz ma obowiązek zachowania w tajemnicy danych umożliwiających identyfikację autora materiału prasowego, jak również innych osób udzielających informacji opublikowanych albo przekazanych do opublikowania, jeżeli osoby te zastrzegły nieujawnienie tych danych. Po trzecie, wskazano w treści tego przepisu, że dziennikarz ma obowiązek zachowania w tajemnicy wszelkich informacji, których ujawnienie mogłoby naruszać chronione prawem interesy osób trzecich (por. J. Sobczak: Prawo prasowe. Komentarz, Warszawa 2008, s. 624). Jeżeli interesujące organ procesowy informacje mieszczą się w tak określonych granicach tajemnicy zawodowej, to przesłuchanie dziennikarza na te okoliczności, po stwierdzeniu ich niezbędności i niemożliwości ich ustalenia na podstawie innego dowodu, możliwe jest wyłącznie po zwolnieniu dziennikarza od obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej (art. 180 § 1 i 2 k.p.k.).

Odnosząc te uregulowania prawne do okoliczności sprawy podnieść należało, że sąd w ślad za wnioskiem prokuratora błędnie uznał, że pytania

przez niego sformułowane, a dotyczące artykułu prasowego, są objęte tajemnicą dziennikarską. Błąd ten miał swoje źródło w pominięciu w rozważaniach prawnych przede wszystkim treści art. 15 prawa prasowego. Na wstępie tych rozważań wskazać należało, że wobec treści pytań zawartych w zaskarżonym postanowieniu oraz treści artykułu, możliwa była pełna identyfikacja osoby udzielającej informacji opublikowanych w artykule, stąd też nie zachodzi sytuacja przewidziana w art. 15 ust. 2 pkt 1 prawa prasowego. Analiza treści artykułu w świetle dyspozycji art. 15 ust. 2 pkt 2 ustawy prowadzi do stwierdzenia, że nie było zasadne przyjęcie, iż istniał obowiązek zachowania w tajemnicy informacji, których ujawnienie w drodze udzielenia odpowiedzi na pytania sądu mogłoby spowodować naruszenie prawem chronionych interesów osób trzecich w sytuacji, gdy informacje mogące skutkować tego rodzaju zagrożeniami zostały już ujawnione i stały się publicznie dostępne. W kontekście tego zakresu tajemnicy zawodowej podnieść również należało, że objęcie tajemnicą dziennikarską informacji, których ujawnienie mogłoby nastąpić w drodze przeprowadzenia dowodu z przesłuchania dziennikarki co do okoliczności wskazanych w treści zaskarżonego postanowienia, było niezasadne również z tego powodu, że osobą udzielającą informacji opublikowanych w artykule prasowym była osoba pełniąca obowiązki rzecznika prasowego organu administracji rządowej. Generalizując można stwierdzić, że rzecznik prasowy to pracownik instytucji lub przedsiębiorstwa, któremu w zakresie wewnętrznych przepisów lub odpowiedniej umowy powierzono pieczę nad interesami pracodawcy w odniesieniu do prasy i innych środków komunikowania społecznego (por. J. Maślanko, red.: Encyklopedia wiedzy o prasie, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk 1976, s. 217). Do zadań rzeczników prasowych zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji i zadań rzeczników prasowych w urzędach organów administracji rządowej (Dz. U. Nr 4, poz. 36) należy publiczne prezentowanie działań

organów administracji rządowej, organizowanie kontaktów publicznych organów administracji rządowej realizowanych z udziałem lub za pośrednictwem środków masowego przekazu. Ponadto mają oni również współdziałać w realizacji obowiązków nałożonych na organy administracji rządowej w ustawie z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198). W tej sytuacji, informacje pochodzące od rzecznika prasowego organów administracji rządowej, dostępne dla środków masowego przekazu, nie mogą mieć charakteru dyskrejonalnego. Informacje te mają charakter publiczny. Nie może być zatem wątpliwości, że rzecznik prasowy reprezentuje urząd w kontaktach ze środkami masowego przekazu, odpowiadając za całość informacji dotyczących tego urzędu i nie może być objęty anonimatem. Rzecznik prasowy nie może odmówić udzielania informacji, chyba że informacja objęta jest ochroną prawną jako tajemnica, bądź informacja narusza dobra prawne (art. 11 ust. 2 prawa prasowego, art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej). Zakres możliwych do przekazania informacji kształtowany jest przez rzecznika prasowego. W tej sytuacji, pozostając w realiach tej sprawy, stwierdzić należało, że informacje udzielone przez rzecznika prasowego organu administracji rządowej, przeznaczone do publikacji w artykule prasowym, nie są objęte zakresem tajemnicy dziennikarskiej określonej w art. 15 ust. 2 prawa prasowego. Przyjęcie wykładni przeciwnej oznaczałoby ograniczenie możliwości realizowania przez tego rzecznika prasowego obowiązków w zakresie dostępu do informacji publicznej. Uwzględniając wskazaną argumentację uznać należało, że informacje, do ustalenia których dąży prokurator, a których zakres został sprecyzowany w pytaniach zawartych w zaskarżonym postanowieniu, nie są objęte tajemnicą dziennikarską. Z tego powodu należało zmienić to postanowienie i oddalić wniosek prokuratora, sprecyzowany przez sąd pierwszej instancji, o zwolnienie

Ewy K. – dziennikarki gazety X. z obowiązku zachowania tajemnicy dziennikarskiej w zakresie pytań postawionych przez ten sąd.